

Filozófia és Tudománytörténet Tanszék

1111 Budapest, Sztoczek J. u. 2-4. fsz. 2.

Érveléstechnika 5.

Miről lesz szó?

- I. Kérdések szerepe, funkciója
- II. Választípusok
- III. Kérdések típusai
- IV. Hibás kérdések
- V. Veszélyes kérdések kezelése
- VI. Példák

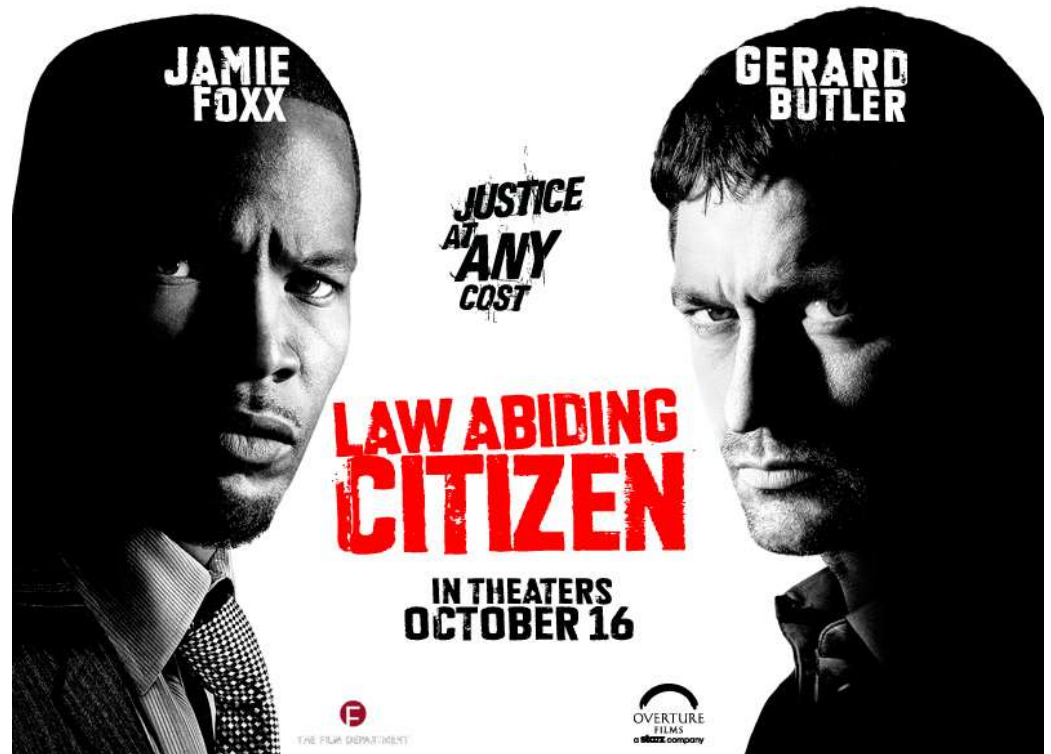
I. Kérdések szerepe

- A vitákban gyakori eszköz
- Meghatározza a válaszadó mozgásterét
→ a kérdés meghatározás is
- Az egyik legerősebb érvelési eszköz
- A mellettünk szóló/ a másik ellen szóló legerősebb érvből érdemes indítani
- Nem szabad engedni, hogy figyelmen kívül hagyják a kérdésünket
- A választ figyelni kell

1. példa

- **Törvénytisztelő polgár**
filmrészlet
(32:24-35:15)

Forrás:http://www.entertainmentwallpaper.com/images/desktops/movie/law_abiding_citizen05.jpg

II. Választípusok

... a választ értékelni is kell (a kérdés grammatikájának függvényében)

- **Egyenes/direkt válasz**

A kért információt tartalmazza

- **Indirekt**

A kért információ egy részét tartalmazza

- **Mellébeszélés**

A válasz nem a kért információt tartalmazza

- Ha nem kapunk választ, fel kell hívnunk erre a figyelmet és újra feltenni a kérdést

2. Példa- Mellébeszélés kezelése

- Best of Paxman:

[http://www.youtube.com/watch?v=sCo7qbzE
X3c](http://www.youtube.com/watch?v=sCo7qbzEX3c) (2:30-4:18)

3. Példa- választípusok

„Milyen programok lesznek az esküvő napján?”

- **Egyenes válasz**

Reggel fodrász, kozmetikus, aztán fotózás, majd a házasságkötő teremben boldogító igen, aztán családi vacsora (+ nászéjszaka).

- **Indirekt válasz**

Hát kimondjuk a boldogító igent a házasságkötő teremben.

- **Mellébeszélés**

Nem hiszem el, hogy te is ezt kérdezed! Mégis mi lenne? Majd meglátod a meghívóban, nemsokára elküldjük.

III. Kérdések típusai

- **Eldöntendő kérdés**
Bevállalja? → Igen./ Nem.
- **Választó kérdés**
Melyik parlamenti párt álláspontja áll önhöz a legközelebb x. kérdésben? → A Fideszé./ Az MSZP-é./ A Jobbiké./ Az LMP-é.
- **Kiegészítendő kérdés**
Hol a pénz? → témába vágó helymeghatározások

Szimmetrikus és aszimmetrikus vita

Kétféle vitaszituáció:

1. Szimmetrikus vita:

Mindkét fél képvisel valamilyen álláspontot. Ezek az álláspontok részben vagy egészben ellentmondanak egymásnak.

- Pl. **A** szerint megengedhető az abortusz, **B** szerint tiltani kell az abortuszt.
- Mindketten állítanak valamit. A racionális vita szabályai szerint mindkettőjüknek érvelniük kell saját álláspontjuk mellett.

Szimmetrikus és aszimmetrikus vita

2. Aszimmetrikus vita

Az egyik fél állít valamit, a másik viszont nem állítja az ellenkezőjét, csak azt, hogy nem tartja elegendőnek vagy elfogadhatónak az állít mellett felhozott érveket.

- Pl. **A** szerint vannak földönkívüliek. **B** szerint **A** nem hozott megfelelő bizonyítékokat amellet, hogy vannak földönkívüliek, bár **B** nem állítja határozottan azt, hogy nincsenek földönkívüliek.
- Ilyenkor egy állító és egy szkeptikus vitatkozik. Itt annak kell bizonyítani állítását, aki állít, a másiknak elég kritizálni az előadott érvelést.
- Pl. ügyész-ügyvéd büntetőperben, opponens és doktorjelölt vitája a doktori dolgozatról, sajtóinterjúk

IV. Hibás kérdések

- ... a kérdés meghatározás is
- A hibás kérdések nem jól határozzák meg a szóba jöhető válaszok halmazát
- Két csoportra oszthatók:
 - Veszélyes kérdések és
 - túl általános kérdés

IV. Hibás kérdések

Veszélyes kérdések

Túl általános kérdés

IV. Hibás kérdések

Veszélyes kérdések

- Túl szűkre szabják a mozgásteret
- Veszélyeztetik a válaszadó álláspontját

Túl általános kérdés

- Nem jelöli ki pontosan a várt információt
- Nem csak a szükséges információt célozza meg

A kontextustól függ, mit tekintünk hibás kérdésnek!

4. Példa- túl általános kérdés

„Mi foglalkoztatja mostanában?”

- Hibás, túl általános kérdés:

Ha egy korrupciós ügybe keveredett közszereplőtől kérdezik ahelyett, hogy konkrétumokra, szereplőkre, következményekre kérdeznének rá.

- Nem hibás a kérdés:

Ha pl. egy portré interjúban merül fel, és az interjúalany a véleményével is magát jellemezheti.

IV. Hibás kérdések- veszélyes kérdések

- Agresszív kérdés
- Komplex kérdés
- Túl sokat állító kérdés

A, Agresszív kérdés

- Túl szűkre szabja az egyenes válasz kereteit
- A kérdés által kijelölt válaszlehetőségek nem engedik meg, hogy a válaszadó a valós álláspontjának megfelelő választ adjon
- Lehetséges kedvesen is feltenni agresszív kérdést

5. Példa- agresszív kérdés

Mázlista. Mint lett később Cseh Tamással, az önnel elsőként filmet készítettő Nemeskürty „tanár úrral”, illetve a darabot rendeztető Schwajda Györggyel, hogy csak néhány kvázi mentorát említsük. Ennyire Fortuna kegyeltje? Vagy az önérvényesítés művésze?

- *Ugyan. Cseh Tamással szinte végzetszerű volt a találkozásom, Nemeskürty István több, velem egyívású írófélét megkínált a lehetőséggel - én vállaltam. Schwajdának épp nem volt rendezője...*

5. Példa- agresszív kérdés

- Miután a riporterek explicite kimondják, hogy Bereményi mázlista („Mázlista.”; „Ennyire Fortuna kegyeltje?”) és mindhárom példájuk Bereményi szerencsés mivoltját támasztja alá, ezek után fogalmaznak meg egy választó kérdést: „Ennyire Fortuna kegyeltje? Vagy az önérvényesítés művésze?”
- A sikerességnek számos egyéb oka lehet, pl.: tehetség, akaraterő, maximalizmus, állandó fejlődési igény, kapcsolatok stb.
- Azért agresszív ez a kérdés, mert a riporterek túl szűkre szabták az egyenes válasz kereteit, pozitív válaszlehetőségeket nem ajánlanak fel.

Az agresszív kérdés kezelése

- *Mázlista vagy törtető?*
 1. Egyenes válasz: Mázlista./
Törtető./Mindkettő.
 2. Kifejti álláspontját (de nem egyenesen a kérdésre válaszol, mellébeszél): Én a tehetségnek tulajdonítom stb.
 3. **Az érveléstechnikailag ajánlott módszer**

Az agresszív kérdés kezelése

- A módszer elemei:
 1. Rámutatunk arra, hogy a kérdés hibás
 2. Megfogalmazzuk a megfelelő kérdést
 3. Megválaszoljuk az általunk átfogalmazott kérdést, kifejtjük az álláspontunkat
 4. Jóváhagyást kérünk az újrafogalmazott kérdésre
 5. Ha nem hagyja jóvá, indokolja meg az okát

B, Komplex kérdés

- Túl sokat kérdez egyszerre
- Egy kérdezési egységben több kérdés szerepel, de az egészre vár egy választ
- Nehéz rekonstruálni, mi is a kérdés
- Esélyt ad a mellébeszélésre
- Elsikkadhatnak fontos kérdések
- Nem derül ki, mire válaszol a válaszadó
- Árukapcsolás problematika

6. Példa- komplex kérdés Egyetért?

Egyetért-e Ön azzal, hogy:

- teljes számonkérésre van szükség, a politikusbűnözés pártállásától függetlenül?
- a képviselők visszahívhatóak legyenek, és a mentelmi jogukat el kell törölni?
- a politikusokat bűncselekmény elkövetése esetén kétszeres büntetéssel kell sújtani?
→ **Igen? Akkor Ön is Jobbik szavazó.**

A komplex kérdés kezelése

- A módszer elemei:
 - Rámutatunk arra, hogy a kérdés komplex.
 - Megkérjük a kérdezőt, hogy tegye fel külön-külön a kérdéseket.

C, Túl sokat állító kérdés

- Vö. „Én csak kérdezek.”
- Olyan előfeltevéseket tartalmaz, amelyek veszélyesek a válaszadóra, annak álláspontjára nézve.
- A kérdező anélkül teszi fel a kérdését, hogy az előfeltevésekre előzőleg rákérdezett volna
 - Bogarat ültet a fülünkbe
- Előfeltevések: Olyan állítások, amelyeknek igaznak kell lenniük, hogy a kérdés egyenesen megválaszolható legyen. Ha valaki egyenesen megválaszol egy kérdést, akkor elfogadja a benne foglalt előfeltevéseket is.

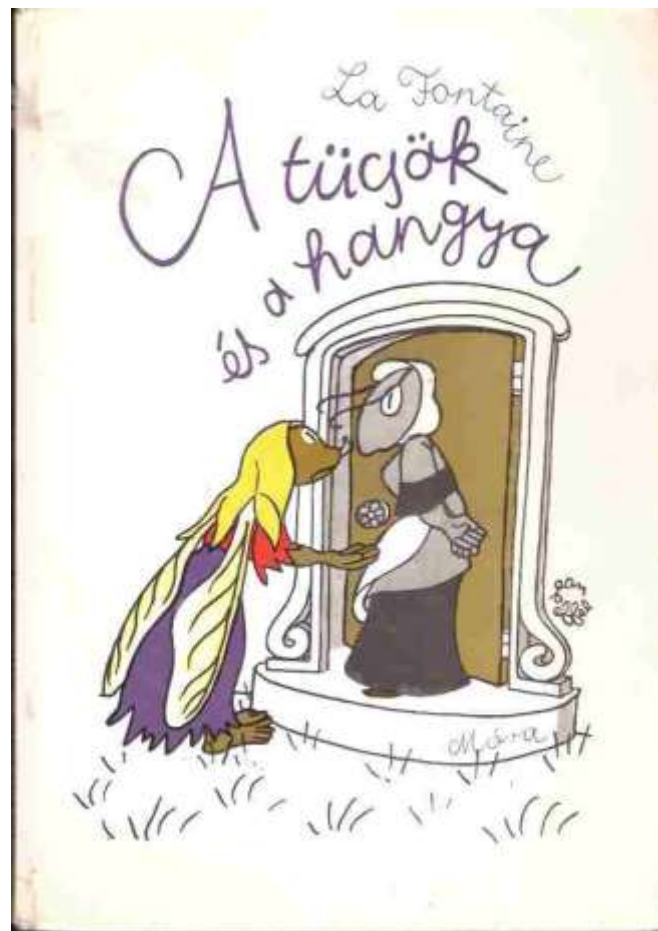

7. Példa- túl sokat állító kérdés

Tücsök a hangyának:

*A szomszédaid tudják,
milyen irigy vagy?*

A Hangya lehetőségei:

A szomszédaid tudják, milyen irigy vagy?

1. *Igen/ Nem.*

- Ha a kérdezett egyenes választ ad a kérdésre, akkor elfogadja az előfeltevések igazságát. (rossz fényt vet rá)

2. *Álljon meg a menet! Te egész nyáron loptad a napot, míg én dolgoztam...*

- Ha nem ad egyenes választ, mellébeszél. (a mellébeszélés rossz fényt vet(het) rá, „nem zörög a haraszt” effektus)

3. *Ez felháborító, erre a kérdésre nem válaszolok.*

- Kérdés visszautasítása. „Nem zörög a haraszt” effektus

4. *Nem is vagyok irigy, aki megérdemli, annak szoktam segíteni.*

- Előfeltevések tagadása. „Nem zörög a haraszt” effektus, bizonyítási kényszer átvállalása, a tagadás nehéz folyamat.

Jó válasz a túl sokat állító kérdésre

1. Rámutatás, utalás a kérdés hibás jellegére
2. A kérdés kimondatlan előfeltevésének explicitté tétele (állító formában)
3. Az előfeltevés bizonyításának kérése

Ez alapján a helyes válasz:

Te minden alap nélkül állítod, hogy én irigy vagyok. Mire alapozod?

VI. Példák

8. NATO-népszavazás

- **Egyetért-e azzal, hogy a Magyar Köztársaság a NATO-hoz csatlakozva biztosítsa az ország védeltségét?**
- Túl sokat állító kérdés:
 - előfeltevés: a NATO-hoz csatlakozva biztosítható az ország védeltsége
- Implicit és: így két kérdés van: csatlakozunk-e a NATO-hoz **és** a csatlakozás biztosítja-e az ország védeltségét

9. További példák Orbán és Kálmán O.

- Orbán Viktor és Kálmán Olga
 - 1:46-2:33
 - Forrás:
<http://www.youtube.com/watch?v=YzNzOSz1Spw&feature=related>
- **Kálmán O.: ... ?**
- *Orbán: Egyszerre három kérdés is van az Ön mondatai mögött, ha megengedi, én megpróbálom őket sorba venni.*

12. További példák Sváby és Orbán

- Orbán Viktor és Sváby András, Napló
- Interjú → Aszimmetrikus vita
- 2006. szeptember 24.
- Előzmények:
 - Őszödi beszéd
 - Tüntetések
 - Mtv-ostrom

Média

Orbán Viktor nyilvánosan megfingatta Sváby Andrást

Szily László

2006. szeptember 24., vasárnap 22:06

Tetszik - +

Sokszor szapultuk már a TV2 műsorpolitikáját, de most a földig kell hajtanunk a süvegünket: a csigatévé vasárnap este hétkor a minőségi népszórakoztatás kivételes csúcsaira lépett, és ehhez nem pinát mutattak, hanem egy ismert politikust (Orbán Viktor) meg egy ismert újságíró (Sváby András). Meglepő húzásnak tűnik ugyanakkor, hogy Sváby azzal szolgáltatta a kivételes mulatságot, hogy porig alázza önmagát a velünk együtt a láthatóan kiválóan szórakozó Orbán Viktor előtt. Egy Orbán Viktor...
...k,

hvg.hu Regisztráció • Bejelentkezés • Tetszik 47E • Hírcsatornák

HETILAP • ITTHON • VILÁG • GAZDASÁG • IT | TUDOMÁNY • PANORÁMA • VÉLEMÉNY • SPORT • KULTÚRA • CÉGAUT

Napló: Sváby András Orbán Viktorral birkózott

2006. szeptember 26., kedd, 03:04 • Utolsó frissítés: 2006. szeptember 26., kedd, 19:02
Szerző: hvg.hu

Kinyomtatom • Elküldöm • Hozzászólások (#131) +

Mintegy háromnegyed órán át próbált Sváby András fogást találni Orbán Viktoron – ám ellenfele kibújt a szoritásokból, és nem sok híja volt, hogy padlóra küldje a meglehetősen indiszponált tévészemélyiséget. Kiderült, Orbán nem vállalna tisztséget egy szakértői kormányban, adócsökkentési javaslatait pedig jelentős kiadás-lefaragás egészítené ki. A beszélgetést, némileg rövidített és szerkesztett formában, az alábbiakban olvashatják.

Sváby nem akar égni újra és újra?

Napló
2006.09.25. 15:53 - szabóZ

Sváby András biztos igyekszik elfelejteni a tegnapi estét, végül is ki akarna emlékezni arra, ahogy egy mosolygó exminiszterelnök összehajol, és határozott mozdulatokkal betömi egy **szecska**vágóba?

Eppen ezért nem meglepő, hogy az interaktív vezetőjének Orbán Viktor-interjúját dugdossa a Tv2, és például a Napló hivatalos oldalára is csak az MTV-ostromról készült, egyébként jól összehajolt riport került ki a tegnapi esti műsorból. Sváby „Biztos itt van valamelyik lapon, csak nem találom” András sehol.

Személyes olvasóink ugyan **meztárolták** a Tv2 szerverén a Napló vasárnapi adásának felvételét, de az meg pont akkor szakad meg, amikor Sváby épp hevesen keresi azt az idézetet, amivel a földhöz csaphatná Orbánt. Aztán persze nem találja. Azóta egyébként már ez a csonka videót sincs meg.

Írjon nekünk!

Olyat látott, hallott, olvasott, még soha? Van valami kínzó sorozatokról, tévéről, médiáról tud válaszolni? **Írja meg nekünk!**

0-24

Enneagram - Orbán kivégzi Svábyt

2011.03.03 18:58:23
zoli

A hazai televíziós riportkészítés egyik legnagyobb bakiját akkor követte el a **Tv2**-nél a Napló stábjában amikor hagyták, hogy **Sváby András** riportot készítsen **Orbán Viktorral**.
Egyrészt Sváby elképesztő tájékozatlansággal volt képes riportot készíteni és többször is árnyékra vetődött kérdéses közben.
Másképp egy első éves pszichológus tanhallgató is meg tudta volna mondani, hogy Sváby és Orbán karakter és személyiségdinamikája olyanok mint a párhuzamosok: csak a végtelenben találkoznak.

Ez **megint** egy olyan **blogbejegyzés** lesz, amit inkább az **enneagram** alapfogalmaiban járatosak fognak tudni értékelni.

Az enneagram karaktertípusológiájában Sváby egy ötös szárnyú, szociális hatos. Az enneagram három alapérzelmén belül hatos a félelem oldal gyökérpontja, tehát tagadja az ambivalens viszonyul minden kardinális helyzethez: döntéshelyzet, elkötelezettség, felelősség, hatalom, tekintélyszemély stb.

Az ambivalenciát az táplálja, hogy a hatosok nehezen találják rá önmagukra jóváltató pontokhoz viszonyulnak.

Orbán vs. Sváby

1. Hibás kérdés + reakció 1. rész 0:00-1:26
<http://www.youtube.com/watch?v=yaNd0JBrSPE>
 - **Sváby: Először maradjunk a Napló kérdésnél, mindig így szoktuk. (...) Ön keményebb fellépést várt-e a rendőroktől? → **Elgöcsönítő kérdés****
 - *Orbán: Én határozottabb és hatékony fellépést várnék. → **Mellébeszélés***
 - **Sváby: Az mit jelent? Keménységet jelent? Mit jelent az ön értelmezése szerint a határozottabb fellépés?**
 - *Orbán: Ha jól láttam a tv-felvételeket az előbbi bejátszásból, akkor már az első pillanattól próbáltak a rendőrök kemények lenni. A keménység önmagában nem megoldás. Hatékonynak, szakszerűnek kell lenni. → **Hibás a kérdés***
 - (...)
 - **Sváby: Tehát Ön, hogyha szavazna a Naplóban, akkor most igennel vagy nemmel szavazna? → **Agresszív kérdés újra****
 - *Orbán: Én a hatékonyabb fellépés mellett. Nézze, engem vertek tüntetésen, én tudom, mit jelent a rendőri keménység. (...) Még egyszer mondom, hatékonyságot és határozottságot várok. Tehát én nem szeretném, ha egy olyan hangulat alakulna ki Magyarországon, ami azt mondja, hogy ha valaki gyanúsan mozdul, akkor vágjon oda a rendőr.*

Orbán vs. Sváby

2. Hibás kérdés + reakció 3. rész 2:45

<http://www.youtube.com/watch?v=2elkbwHRyBk&feature=related>

- **Sváby: Ön szerint jól van-e az, hogy annak az egyetemre vagy főiskolára járó hallgatónak, aki csak átbukdácsolja és több évig jár a főiskolára, annak ne kelljen tandíjat fizetni?**
- *Orbán: Ön szerint azok fognak tandíjat fizetni, akik bukdácsolnak? Már megint, Sváby úr, úgy védi a kormányt, hogy olyan álláspontot képvisel itt a kormány érveit felhasználva, minthogyha az valódi lenne. A kormány, tisztelt televízió nézők, nem azokat a diákokat akarja megsarcolni tandíjjal, akik bukdácsolnak. Sváby úr, mindenkit. Ne tévesszük meg a nézőket.*
- **Agresszív kérdés:** Túl szűkre szabja a válaszadás kereteit → ha egyenesen válaszolja meg a kérdést, nem tudja kifejezni az álláspontját a témában
- Sváby álláspontot vállal? Ha nem, jól megvédi magát?
- **Sváby: Nem. Én úgy tudom, hogy akik kiváló eredménnyel végeznek, még ösztöndíjat is fognak kapni, de ha elkezdünk a tandíjról...**

Orbán vs. Sváby

3. Hibás kérdés + reakció 3. rész 7:30

<http://www.youtube.com/watch?v=2elkbwHRyBk&feature=related>

- Előzmény: Sváby felveti, hogy Hiller István kétségbe vonta, hogy Orbán sose hazudott. Orbán hangsúlyozza, hogy az MSZP került kellemetlen helyzetbe, ahol a hazugságaik miatt kell felelniük, ne tereljék el a figyelmet erről azáltal, hogy őt belekeverik. „Bagoly mondja verébnek...”
- **Sváby: Azt mondta '98-ban a Fidesz választási programja, hogy a gyógyszereket ingyenessé tesszük a gyerekek és a nyugdíjasok részére, valamint ígérték, hogy a jövedelmek megkétszereződése...**
- *Orbán: (...) De bár az lenne Magyarország problémája, hogy '98-ban tett választás ígéreteinket milyen mértékig hajtottuk végre. Ez okozza a mai magyar válságot? Ezért vagyunk itt? → **Agresszív kérdés?***
- **Sváby: Nem, nem. De vannak olyan kijelentések, hogy ki hazudott, ki mondott igazat. De lépünk tovább.**

11. További példák

Csollány és Hajdú

- Csollány Szilveszter és Hajdú Péter
 - 2:22-2:33
 - Forrás:
http://tv2.hu/frizbi_hajdu_peterrel/video/az-olimpikon-a-pult-mogekenyszerult
- Háttér:
 - Antal Réka interjúja

12. Példa- Eperjes Károly portréja

HVG-PORTRÉ, 2001. október 27.

(HVG) – Nem igazán nagy Kossuth-tisztelőként Kossuth-díjas, és fideszes barátai is kénytelenek Kossuth-évre készülni. Hogyan nem tudta lebeszélni erről a miniszterelnök urat?

(E.K.) – Én úgy tudtam, ez egy életútinterjú, s lám, már az első kérdés sem erről szól. *Ami persze nem baj. Ismerve lapjuk szellemiségét, biztosra vettem, hogy furi vagyok én a balliberális HVG-nek. Kossuthhoz pedig csak annyit: ha Széchenyire hallgatunk, egy gazdaságilag erős monarchia központja lehettünk volna. Szerintem a Kossuth-fajta szellemiség következménye lett*

2011. *Trianon.*

Ilyen és ehhez hasonló példákhoz lásd: Meggyőzéstechnika c. kurzus

Miről árulkodik Eperjes megjegyzése?

- Az egyik fél (HVG) javaslatot tett a leendő kommunikációs helyzet jellegére (típus, cél, forgatókönyv).
- A másik fél (E.K.) ezt előzetesen jóváhagyta.

Tehát: a felek az interjút megelőzően egy alkufolyamat során megállapodtak a helyzetben – előzetes helyzetdefiníció.

A szokásos körülményeket figyelembe véve mindez anélkül történt, hogy a 3. személy (jelen esetben az olvasó) beleláthatna és *információval rendelkezhetne* az alku tárgyáról, folyamatáról és végeredményéről!